

ואילו רבי יצחק אומר: כל חייבי כריתות של עריות, בכלל אחד היו, שנאמר על כלם יחד בסוף פרשת העריות [ויקרא יח] "כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה, ונכרתו".

ולמה יצאת כרת באחותו? מדוע הוציא הכתוב את עונש הכרת על ערות אחותו מכלל העריות, לכתוב את עונש הכרת שלה בנפרד, בפרשת קדושים? —

כדי ללמד על הכלל של חייבי כריתות כולו:

לדונו, את האדם העובר על איסור כרת, רק בעונש כרת, ולא בעונש מלקות —

לומר, שאף אם התרו בחייבי כריתות למלקות, אין מלקים אותם, אלא הם חייבים בעונש כרת בלבד.

עד כאן לשון הברייתא.

ונמצא, שמשנתנו היא כרבי עקיבא, הסובר שרק חייבי כריתות לוקין, ולא חייבי מיתות בית דין.

יג-ב מיתות בית דין — ישנו בכלל מלקות ארבעים, דברי רבי ישמעאל.⁽¹⁾

רבי עקיבא אומר: רק חייבי כריתות [כשהותרו למלקות], ישנו בכלל מלקות ארבעים, לפי שיכולים הם להפטר מעונש הכרת, שהרי אם עשו תשובה — בית דין של מעלה מוחלין להן על עונש הכרת.⁽²⁾

שהרי יכולים הם להפטר מעונש הכרת אם ישובו בתשובה, ולכן ניתן לחייבם מלקות, כי אין זה מוחלט שיקבלו עונש כרת, ואין כאן את הפטור של "משום רשעה אחת אתה מחייבו, ואין אתה מחייבו משום שתי רשעות".

אבל חייבי מיתות בית דין, אפילו אם התרו בהם למלקות, אינו בכלל מלקות ארבעים, שהרי אף אם עשו תשובה — אין בית דין של מטה מוחלין להן, אלא ממיתים אותם!⁽³⁾

וכיון שחייבים בית דין להמיתם אפילו כאשר שבו בתשובה, נמצא, שאם נלקה אותם ואחר כך נמית אותם, הם יתחייבו בשני עונשים, והתורה מחייבת על מעשה אחד רק משום עונש אחד ולא בשני עונשים.

ולכן, מספק, שיתכן וישבו, נחשב עונש הכרת כמי שאינו, ולוקים אף אם לא עשו תשובה. והרמב"ן השיג על דבריו.

3. והטעם שאין מוחלין להם, ביאר החיד"א (עין זוכר, מלקות כ"י) כי אין ב"ד יודעים צפונות לבו. והנודע ביהודה (או"ח לה) כתב שגזרת הכתוב הוא, ואלמלא כן, בטלו כל העונשים בכל אדם, כי תמיד יאמר ששב בתשובה.

1. כעת, מניחה הגמרא, שהביאור הוא, שאם התרוהו למיתה ולמלקות — הרי הוא לוקה, ומת. ולכן אין דברי משנתנו כרבי ישמעאל, שלפיו לוקה גם כשחייב מיתה.

אך לקמן טוען רבא שרבי ישמעאל מודה שאם התרוהו למיתה אינו לוקה. ולפיו מתבאר משנתנו גם כרבי ישמעאל, שגם לפיו אינו לוקה במקום מיתה.

2. בעל המאור מוכיח שמוחלים להם על עונש הכרת כששבו, אף אם לא לקו.

דאמר רבי אבין אמר רבי אילעי: כל מקום בתורה, שנאמר בו איסור בלשון "השמר", "פן", ו"אל" — אינו אלא לא תעשה!

אך עדיין יש להקשות:

אי הכי, שעל כל דברי התורה האסורים בלאו אמר הכתוב הזה שלוקים —

לאו שאין בו מעשה — נמי, גם עליו ילקו [כגון לאו של כל יראה וכל ימצא חמץ]!

ומשינין: "אם לא תשמור לעשות" כתיב, שמשמעותו: לאו שיש בו מעשה.

אך עדיין מקשה הגמרא: לאו שניתק לעשה [שקבעה לו התורה תיקון על ידי קיום מצות עשה, כגון מצות השבת גזילה, המתקנת את הלאו של גזילה] — נמי, גם עליו ילקו, ומדוע אמרינן בכמה מקומות שאין לוקים על לאו הניתק לעשה?!

ומתרצת הגמרא: כיון שהסמיכה התורה את פרשת מלקות ללאו של "לא תחסום שור בדישו", גילתה בכך התורה שאין לוקים אלא רק על לאו שהוא דומיא דלאו דחסימה, הדומה ללאו "לא תחסום שור בדישו", שאינו ניתק לעשה.

וממשיכה הגמרא ואומרת:

השתא דאתית להכי, עתה, כשהגענו למסקנה, שיש לחייב מלקות רק על איסור לאו הדומה ללאו של חסימת שור בדישו —

כולהו נמי, גם חייבי עשה, וגם חייבי לאו שאין בו מעשה, ששאלנו לעיל שילקו עליהם מהפסוק "והפלה ה' את מכותך", יש לתרץ לפי הכלל הזה, שהיות והם אינם "דומיא דלאו דחסימה", שאינם דומים לו,

ומבארת עתה הגמרא את טעמם של שלשת התנאים החולקים בברייתא:

מאי טעמא דרבי ישמעאל, הסובר שבין חייבי כריתות ובין חייבי מיתות בית דין, לוקים?

משום דכתיב בקללות שבפרשת כי תבוא [דברים כח]:

"אם לא תשמור לעשות את כל דברי התורה הזאת".

וכתיב בסמוך לפסוק זה: "והפלא ה' את מכותיך"!

"הפלאה" זו שבדברי הכתוב "והפלא ה'" — איני יודע, ממשמעות הפסוק הזה, מה היא?

כשהוא [הכתוב] אומר בפרשת שופטים: "והפילו השופט, והכהו לפניו" — הוי אומר:

"הפלאה" זו — מלקות היא!

וכתיב בהפלאה הזאת: "אם לא תשמור לעשות את כל דברי התורה הזאת"!

ומכאן יש לנו ללמוד שכל חייבי מיתות, בין כרת ובין מיתת בית דין, מחוייבים גם במלקות.

ותמהה הגמרא: אי הכי, ש"והפלא" האמור בכתוב "אם לא תשמור", היינו מלקות לכל העובר על דבר מדברי התורה — חייבי עשה נמי ילקו! שהרי גם מצוות עשה הם בכלל "כל דברי התורה".

ומתרצת הגמרא: "אם לא תשמור" כתיב בפסוק הזה, ומשמעותו היא איסור לאו, וכדרכי אבין אמר רבי אילעי:

שאינן עונשין אלא עונש אחד על מעשה אחד.

ומקשינן: **ורבי ישמעאל**, האיך הוא סובר שחייבי מיתות לוקין ומתים, ולא חש לדרשה המוסכמת של "כדי רשתו", שאין מחייבים שני עונשים על מעשה אחד?!

ומבארין: **הני מילי** שחשובין הם כ"שתי רשעיות" — כשהם שני עונשים של **מיתה וממון**,⁽⁶⁾ או **מלקות וממון**.

אבל מיתה ומלקות, חשובין הן כ"רשעה אחת", לפי שהמלקות המתישות את גופו של אדם, מצטרפות הן לעונש המיתה — וכ"מיתה אריכתא" היא.

ומקשינן: **ולרבי עקיבא**, שטעמו הוא משום שמיתה ומלקות כשתי רשעיות הן נחשבות, ואין מחייבים ב"שתי רשעיות" על מעשה אחד משום שאמר הכתוב "כדי רשתו" —

אי הכי, שאתה למד זאת מ"כדי רשתו",

שהם אינם לאו שיש בו מעשה כמו לאו של חסימה — אין לוקין עליהם.

וכיון שלפי רבי ישמעאל יש ללמוד מ"והפלא ה' את מכותך", שגם חייבי מיתות לוקים, חוזרת הגמרא לדברי רבי עקיבא:

ורבי עקיבא — מאי טעמא? מדוע הוא סובר שחייבי כריתות בלבד לוקים, ואילו חייבי מיתות בית דין אינם לוקים? ומדוע שלא ייענשו חייבי מיתות בית דין גם במיתה וגם במלקות!⁽⁴⁾

ומסבירה הגמרא: משום דכתיב בפרשת שופטים בענין מלקות, "והכהו [השופט] כדי רשתו".

מיעט הכתוב "כדי רשתו", לומר — רק **משום רשעה** [עונש] **אחת אתה מחייבו** על מעשה אחד, **ואי אתה מחייבו משום שתי רשעיות**, שני עונשים על מעשה אחד!⁽⁵⁾

ולכן אין מלקין חייבי מיתות בית דין, לפי

שבת במעשה אחד, שהאחד מחייבו עונש קל והשני מחייבו עונש חמור, והרי הוא נפטר מהעונש הקל בקבלת העונש החמור.

שהרי כאן מדבר רבי עקיבא בעבירת כרת או עבירת מיתות בית דין, שקבעה בהם התורה שני עונשים על עבירה אחת, ובכל זאת אין מענישים בשני העונשים.

ועיין אור שמח ריש הלכות מעילה. ובמשך חכמה על הפסוק "כדי רשתו" (דברים כה ב) כתב שמיעוט זה הוא מיעוט למלקות, ואינו פטור של קם ליה בדרכה מיניה.

6. קצת תמוה, שהרי מיתה וממון נפקא לן מפסוק אחר, מ"ולא יהא אסוין", כמבואר בצריכותא במסכת כתובות (לז א).

4. ופשוט לגמרא שרבי עקיבא סובר את הדרשה של רבי ישמעאל, שיש ללקות גם מצד הפסוק "אם לא תשמור לעשות — והפלא ה' את מכותך", היות שגם לרבי עקיבא לומדים מפסוק זה שהמקלל חבירו אינו חייב מלקות אלא במקלל בשם. ואם כן, יתחייב גם מיתה וגם מלקות. בית הלוי [חלק א לה ז].

5. מכאן הקשה הגר"ש רוזובסקי, על המהר"ם, שיסד [בב"ק דף ד] יסוד, ששני עונשין שאמרה תורה על עבירה אחת נחשבים ל"רשעה אחת", ואין בהם את הפטור של קם ליה בדרכה מינה. ולדעתו לא נאמר הפטור של קם ליה בדרכה מיניה אלא כשעבר אדם בפעולה אחת שני לאוין חלוקים, כגון שהזיק את חברו וחילל

עקיבא נתן טעם לחלק בין כרת למיתה, "שאם עשו תשובה", שהיות ויכולים חייבי כריתות לפטור עצמן מעונש הכרת על ידי שיחזרו בתשובה, אין בהלקאתם משום "שתי רשעיות" –

עדיין קשה: הרי **השתא מיהת**, בכל זאת עתה, בשעה שלוקין, הם עדיין **לא עבדי**, לא עשו תשובה, ונמצא שהם מקבלים עונש מלקות בשעה שרובץ עליהם חיוב נוסף של עונש כרת, ויש בהלקאתן בשעה זאת משום הענשה ב"שתי רשעיות"!?

חייבי כריתות נמי לא ילקו, היות וכרת ומלקות שתי רשעיות הן.⁽⁷⁾

שהרי לשיטת רבי עקיבא אין מענישים בשני עונשים, ולכן חייבי מיתות אינם לוקים לשיטתו.

ואם כן, גם חייבי כריתות לא ייענשו בשני עונשים, ולא ילקו, שהרי גם אם ילקו, הם עדיין יקבלו את עונש הכרת משמים.

מאי אמרת, שמא תאמר לחלק, כמו שרבי

הקשה, הרי נפטר על ידי מלקות מכרת, כדתנן שם, ואין כאן שתי רשעיות, שהרי כשמלקים אדם שחייב כרת, מתברר בעצם ההלקאה שאין סופו בכרת.

ועיין **בבעל המאור** שכתב, שהוצרך רבי עקיבא להשמיענו שאין עונשי הכרת והמלקות המוטלים עליו, לקבל עונש מלקות ולהפטור, או לקבל כרת, נחשבים כשתי רשעיות, כיון שיכול לשוב בתשובה.

ומשמע מדבריו, שלולי האפשרות לחזור בתשובה ולהפטור בדרך זו מהכרת, היו שני העונשים המוטלים עליו, נחשבים כשתי רשעיות, על אף שאם ילקה שוב לא ייענש בכרת. וכ"כ **בחזו"א** (חו"מ כ).

והיינו שסבר הבעל המאור, שכאשר יש שתי רשעיות, הרי עצם החיוב של רשעה אחת פוטר את החיוב של הרשעה השניה, וכן משמע בדבריו בכתובות פרק ג' [וכמו שביאר בחידושי הגר"ח, כתובות דף לב].

ואילו הרמב"ם סבר, שהדין שאין מחייבים על "שתי רשעיות", אינו מהווה פטור של הרשעה השניה, אלא דין הוא שלא להעניש שני עונשים.

וברמב"ם משמע כבעל המאור שכתב

ובריטב"א כתב, שנקט זאת אגב מלקות וממון.

ואמנם, הפטור שאינו לוקה ומשלם שני דינים חלוקים הם ביסודם, וכמש"כ רעק"א בסי' קס"ד, והגר"ח בסטנסיל.

כי במיתה וממון, אמרה תורה שעונש המיתה פוטר מחיוב הממון. ואילו במלקות וממון, הפטור הוא רק מצד שאי אפשר לענוש בשני העונשים, אלא רק באחד מהם.

ולכאורה זו היא דעת הרמב"ן הסובר שב"כדי רשעתו" לא נאמר שהמלקות פוטרות מן הממון, אלא רק שאין אפשרות להעניש שני עונשים.

וכן משמע להדיא, מדמקשינן "השתא מיהת לא עשו תשובה", ופרש"י "ואתה מלקהו בעוד העונש עליו". ומשמע שלא פוטר עונש הכרת מהמלקות מצד "כדי רשעתו", שאם כך היה רש"י צריך לומר "ואתה מלקהו כשהוא פטור מהמלקות", ומוכח שלמרות העונש של כרת הרובץ עליו חייב הוא גם במלקות אלא שאין מלקים אותו מחמת שאין נותנים שני עונשים.

7. הרמב"ן במלחמות ה' בסוף המסכת

חייבי מיתות בית דין נמו, נגמרב, נלמד בגזירה שוה דומה מחייבי מלקות, שגם חייבי מיתות בית דין ייענשו במלקות.

שהרי גם בעובדי עבודה זרה, החייבים מיתות בית דין, נאמר [במדבר טו] "אם מעיני העדה".

ואם כן, נלמד בגזירה שוה, "מעניני" האמור בעבודה זרה, שהם חייבי מיתות בית דין, מחייבי מלקות, שנאמר בהם "ונקלה אחיך לעיניך", וגם חייבי מיתות בית דין ילקו!

ומתוצאת הגמרא: דנין בגזירה שוה רק חייבי כריתות, שנאמר בהם "ונכרתו לעיני בני עמם", מחייבי מלקות שנאמר בהם "ונקלה אחיך לעיניך".

כי הגזירה שוה היא "לעיני" — לעיני, ותוספת האות כ"ף סופית במילה "לעיניך" אינה משמעותית להפריע ללימוד של גזירה שוה "לעיני — לעיני".

ואולם, אין דנין בגזירה שוה, חייבי מיתות בית דין, שנאמר בהם "מעניני העדה",

ומתוצאתן: אמר רבי אבהו: בפירוש ריבתי תורה חייבי כריתות למלקות! (8)

דגמר, שלימד הכתוב בגזירה שוה "לעיני" — מ"לעיניך", מחייבי מלקות לחייבי כריתות, שגם חייבי כריתות לוקים.

[דהיינו, שבחייבי כרת כתיב [דברים כה]: "ונכרתו לעיני בני עמם".

ובחייבי מלקות כתיב [שם]: "ונקלה אחיך לעיניך".]

מלמד הכתוב שחייבי כריתות לוקין עם הכרת. (9)

מתקף לה, לתירוצו זה של רבי אבהו, רבי אבא בר ממל:

אי הכי, לדברך, שחייבי כריתות לוקין משום שכתוב בהם "ונכרתו לעיני בני עמם", ולומדים בגזירה שוה "לעיני" מ"לעיניך", מחייבי מלקות, שגם חייבי כריתות לוקים —

והיינו, האם נתחדש כאן דין מלקות הנלמד מ"לעיניך", אף שאינו נוהג במקום שאין בו כרת, או לא. והריטב"א כתב שם בשם בעל המאור שלא של כרת חמור הוא, והוא לא ניתק לעשה [כלומר, אין העשה מתקנו].

9. הרמב"ן כתב, שהטעם שנתן רבי עקיבא "שאם עשו תשובה", הוא טעם מדוע שלא ילמדו חייבי מיתות ביד כמה מצינו מחייבי כרת. ועיין חזו"א (ח"מ כ') המבאר השקלא וטריא לפי בעל המאור.

ובהגהות הב"ח כתב, שהוא טעם מדוע חייבה התורה מלקות בכרת ולא בחייבי מיתות

(בפ"ט מסנהדרין ה"ה) במי שהתחייב מיתות ומלקות שאינו לוקה שהרי נתחייב בעונש גדול מזה, ומשמע מלשונו שזה אותו הדין של קים ליה בדרבה מיניה הנאמר במיתה וממון.

8. עיין במגיה למ"מ (פ"ז מסנהדרין ה"ז) שהקשה, כיון שגילתה תורה שחייבי כריתות לוקים, ילקו אף אלו שבטלו מצות פסח ומילה, שיש עונש כרת על אי קיומן.

וכתב שאין הריבוי הזה מגלה אלא על כך שלוקין על לאו. ואמנם דבר זה תלוי תלוי בפלוגתא בבעל המאור ורמב"ן (בדף טו ב) אם לוקין על לאו שיש בו כרת שניתק לעשה.

הראשון, אין חולצים את האבנים, אלא מסגירים את הבית למשך שבוע נוסף.

ובסוף השבוע השני להסגר, אמרה התורה **"ובא הכהן!"**

אך לא ביארה התורה במפורש מה לעשות אם בסוף השבוע השני פושה הנגע בבית —

האם נותצים את כל הבית, כדין בית שפשה בו הנגע בשבוע ראשון ובשבוע שני. או שמא, כיון שבשבוע הראשון לא פשה הנגע בבית אלא רק בשבוע השני — יש לנהוג בו כדרך שנוהגים במקרה שפשה הנגע בשבוע הראשון, שרק חולצים את האבנים המנוגעות, אך אין הורסים את כל הבית, אלא מסגירים את הבית שוב, לשבוע ימים [שלישי במספר השבועות].

ולמדו חכמים בגזירה שוה את דינו של נגע הפושה בסוף השבוע השני, שנאמר בו **"ובא הכהן"**, מדינו של נגע הפושה בשבוע הראשון, שנאמר בו **"ושב הכהן"**.

ולכן, אין נותצים את כל הבית אם פשה הנגע בשבוע השני, אלא רק חולצים ממנו את האבנים המנוגעות.

ואף על פי שאין המילים של **"ושב הכהן"** זהות למילים של **"ובא הכהן"**, אפשר ללמוד בגזירה שוה, היות והענין של שיבת הכהן וביאת הכהן שווה הוא, כי זו היא **"שיבה"** וזו היא **"ביאה"**.

ולכן, למדים בגזירה שוה, **"ביאה"** מ**"שיבה"**, שאף בביאה בסוף השבוע השני, חולץ וקוצה וטח, ואינו נותץ את הבית, כמו

מחייבי מלקות, שנאמר בהם **"ונקלה אחיך לעיניך"**. כי יש חילוק משמעותי בין **"לעיני"** ובין **"מעיני"**.

ולכן אין למדים חיוב מלקות אלא רק לחייבי כריתות, שכתוב בהם **"לעיני"**, ולא לחייבי מיתות בית דין, שכתוב בהם **"מעיני"**.

אך דוחה הגמרא את החילוק הזה:

ומאי נפקא מיניה ללימוד של גזירה שוה אם כתוב **"מעיני"** או **"לעיני"**?

והא, הרי אין צורך בהשוואת המילים בשני הצדדים בגזירה שוה, אלא די בהשוואת הענין בשני הצדדים.

ומצינו שלמידין גזירה שוה אף כאשר אין המילים דומות אלא רק הענין שוה, שהרי:

תנא רבי רבי ישמעאל: נאמר בנגעי בתים [ויקרא יד] שאם נראה נגע צרעת בבית, מסגיר הכהן את הבית שבעה ימים.

ובחלוף שבעת ימי ההסגרה הראשונים, אמרה תורה: **"ושב הכהן ביום השביעי"**.

ואם הוא נוכח לראות, כששב אל הבית בחלוף השבוע הראשון, שפשה [התרחב] הנגע בבית — חולצים את האבנים המנוגעות מהקיר, ומקציעים את הבית, וטחים אותו מחדש, ומסגירים אותו שוב לשבעת ימים נוספים. ואם שוב חזר הנגע ופרח בבית, אזי נותצים את הבית כולו.

אך אם לא פשה [לא התרחב] הנגע בשבוע

בשיבה בסוף השבוע הראשון.

וכיון שמצינו לגזירה שוה גם כשאין המילים שוות, כמו כן נלמד גזירה שוה, "מעניי" מ"לעיניך", על אף שאין התאמה מוחלטת בין שתי המילים!?

ועוד מקשינו: הרי אפשר לומר "מעניי" דכתיב בחייבי מיתות מ"לעיני" הדומה לו, דכתיב בחייבי כריתות, וילקו חייבי מיתות כמו חייבי כריתות.

דחא גמור "לעיני" מ"לעיניך", שלוקין חייבי כריתות. ואם כן, שוב אפשר ללמוד מהם לחייבי מיתות, וכאן כבר אין מרחק גדול בין המילים, ובודאי אפשר לעשות מהן גזירה שוה.

קבלה מיניה רבי שמואל בר יצחק לטענה זו של רבי אבא בר ממל, שאם טעמו של רבי עקיבא כדאמר רבי אבהו משום גזירה שוה, יש ללמוד שאף חייבי מיתות לוקין. ולכן ביאר טעם אחר לרבי עקיבא.⁽¹⁰⁾

אמנם עיקר טעמו של רבי עקיבא הוא מהכלל "כדי רשעתו", משום רשעה אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום שתי

רשעיות. אך הרי כלל זה, רק ברשעה המפורח לבית דין הכתוב מדבר, שלא יחייבוהו בית הדין בשתי רשעיות, דהיינו מיתה ומלקות, או מיתה וממון, או מלקות וממון.⁽¹¹⁾

אך כרת אינו מתחייב על ידי בית דין אלא הוא רק עונש משמים, ולפיכך יכולין בית דין לחייבו במלקות, לפי שהם מחייבים רק רשעה אחת.

ומביאה הגמרא דעה אחרת בביאור המחלוקת בין רבי עקיבא ורבי ישמעאל:

רבא אמר: לעולם גם רבי ישמעאל מודה שאין אדם לוקה ומת על עבירה אחת, ולפיכך, אם אתרו ביה לקטלא, מיתת בית דין, כולי עלמא לא פליגי דאין לוקה ומת. ורבי ישמעאל מודה ש"כדי רשעתו" פוטר אף במיתה ומלקות, וכשתי רשעיות חשיבי.⁽¹²⁾

כי פליגי, דאתרו ביה רק למלקות ולא התרו בו למיתה —

רבי ישמעאל סבר, לאו שניתן לאזהרת איסור שחייבין עליו מיתת בית דין, אם

10. פירוש נוסף ברש"י, שרבי שמואל בר יצחק, קיבל מרבי אבהו את התירוץ דלהלן, כתשובה על קושיית רבי אבא בר ממל.

11. וריש לקיש שסובר שחייבי מלקות שוגגין פוטרין מממון, לכאורה חולק על סברא זו, באחייעזר (חלק אבה"ע), אך זה לפרש"י דהטעם מפני שאין ב"ד יכולים לחייב ב' רשעיות.

12. והיינו מטעם "כדי רשעתו". שגם רבי ישמעאל מודה שכשתי רשעיות חשיבי. כך ביאר מהרש"א. עיי"ש שהקשה מה הרויח רבא בזה, ובערוך לנר ביאר דבריו.

אך הרש"ש כתב שרבא סבר שלא יתכן פה "כדי רשעתו", היות ו"מיתה אריכתא" היא, אלא שאם מת מאזהרה זו אינו יכול ללקות עליה. ועיין חזו"א חו"מ (סוף סימן כ') איך מפרש רבא לרבי עקיבא. ולענין הכלל דכדי רשעתו הוא רק ברשעה

אירע שלא התרו בו למיתה אלא למלקות, לוקין עליו. והיינו חייבי מיתות בית דין שלוקין, ואין כאן שתי רשעיות.

ורבי עקיבא סבר, לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין, אין לוקין עליו כלל, אפילו כשהתרו בו רק למלקות, כיון שמטרת הלאו היא לאזהרת עונש מיתה, ולא כלולה בו אזהרה על מלקות. (13)

ועל כך אמר שחייבי מיתות בית דין אין לוקין, בכל מקרה.

ומקשינן: **ורבי עקיבא, אי הכי, חייבי כריתות נמי למה לוקין?** הרי אזהרתן הוי **לאו שניתן לאזהרת כרת הוא, ולא למלקות!**

ומתריצין: **אמר ליה רב מרדכי לרב אשי: הכי אמר אבימי מהגרונאי משמיה דרבא:**

חייבי כריתות, לא צריכי התראה. לא נאמר

בהם הכלל שלא ענש הכתוב אלא אם כן הזהיר. (14)

שהרי פסח ומילה, ענש הכתוב על ביטולן בכרת, אף על פי שלא הזהיר עליהן, שהרי לא נאמר בהן לאו.

ואם כן, אזהרת הלאו האמורה בכרת פנויה לאזהרה ללקות על איסורן.

ומקשינן: **ודילמא נצרכת האזהרה באיסורי כרת לקרבן, שאם יעשה בשגגה יביא עליה קרבן.** (15)

ומסתבר שחייב קרבן צריך אזהרה, **דהא פסח ומילה, שהם חייבי כריתות היחידים דלית בהו אזהרה של לאו, אלא הן מצוות עשה, ואמנם על שגגתן, לא מייתי קרבן.**

ומשמע, שהיינו טעמא ששאר חייבי כריתות כן חייבין קרבן על שגגתן, היות שהוזהרו על כך בלאו. ואם כן, נמצא שאין הלאו פנוי

ואף כשיש ב' לאוין הדין כן. ועיין תו"ס (ב"ק עב ב) בגדר פטור לאו הניתן לאזהרת מיתה.

14. עיין בר"ח. **בספר המצוות** (סוף שורש י"ד) כתב הרמב"ם, שכל כרת הוא מוזהר עליו בלא תעשה. ובפ"ח מסנהדרין ה"א כתב הרמב"ם שלוקין על לא תעשה שיש בו כרת. ותמה הלחם משנה, שלרוב חייבי כריתות הצריכים אזהרה אין לוקין עליהם, הרי הוי סתירה בדברי הרמב"ם. **ובאור שמח** יישב קושייתו. ועיין קהילות **יעקב** (י"ב) שהביא מקור לרמב"ם מיומא (פ"א) דמייתי אזהרה לכרת בלי קרבן.

15. עיין לקמן לקמן שנחלקו הראשונים, אם יש בזה מחלוקת בין תירוצי הגמרא, אם קרבן צריך

המסורה לבית דין, מוכח בכתובות (לה א) דרבא פליג, דסבר שם כריש לקיש דחייבי מלקויות שוגגין נפטרים משלומין, אף שבשוגג לא הווי מסור לבית דין. [כמש"כ תוס' ד"ה ברשעה לגבי לא התרו בון ומבואר שתירץ באופן אחר לשיטתו.

13. כתב הגרעק"א (תנינא קי"ח), אין הטעם לפטור מפני שלא מצינו עבירה שחייבין עליה מיתה בלא לאו, אלא שכך קבלו חז"ל, שאי אפשר לענשו אלא אם כן הזהיר. עיי"ש שהוכיח כן מסברא.

ובערוך לנר דן באיסור שיש עליו כמה לאוין, אם ילקה אף כשיש בו מיתה. ולמד שאזהרה למיתה אינה מופנית למלקות. אך יש לומר שאין אזהרה יכולה להזהיר שתי אזהרות

למלקות.

עליו בחייבי כריתות.

ומתוצינן: **התב**, בפסח ומילה, **לאו היינו טעמא** שאין מביאין קרבן משום שלא הוזהרו עליהם.⁽¹⁶⁾

רבינא אמר: לעולם, **טעמיה דרבי עקיבא** —

בדאמרינן מעיקרא, שאמנם אין מחייבין שני י' א-עונשים [שתי רשעיות] כאחת, אך עונש כרת בנוסף למלקות אינו נחשב כהענשה של "שתי רשעיות", כיון **שאם עשו** חייבי כרת **תשובה** — **בית דין של מעלה מוחלין להם**.

כי לעולם, גם לחיוב קרבן אין צריך אזהרה. **אלא** הטעם שאין מביאין קרבן על ביטול מצות פסח או מילה, **משום דאיתקש** חיוב קרבן על עבירה בכל התורה כולה, **לעבודת כוכבים** [וההקש מבואר בכריתות דף ג א].

מאי אמרת, שמא תאמר, שאין די בכך כדי להחשב כפטור מכרת בשעת נתינת המלקות, שהרי עתה **הא לא עבוד**, עדיין לא עשו **תשובה**?

וילפינן מההיקש: **מה עבודת כוכבים**, נאמר בה **שב ואל תעשה**, וחיוב הכרת הוא על כך שהוא עמד ועשה, **אף כל כרת** שחייבין על שגגתו קרבן, הוא רק באיסור של **שב ואל תעשה**.

אין זו טענה.

לאפוקי הני פסח ומילה, דמצוותן היא בקום **ועשה**,

כיון שהם יכולים עתה לשוב, ולהפטור מכרת — **לא פסיקא מילתא לכרת**, אין חיוב עונש הכרת מוחלט, אלא הרי הוא תלוי ועומד בתשובתם, ולכן אין לנו לפוטרום עתה ממלקות משום "שתי רשעיות".

ולפיכך אין קרבן על שגגתו. ואם כן, אין צריך את הלאו לאזהרת קרבן, ולכן לוקין

אזהרה או לא.

קושיית הגמרא דילמא אזהרה לקרבן, אלא משום שמוכח דפסח ומילה שאין בהם אזהרה אין בהם קרבן, ואחר שנדחית הראיה מפסח, לא הוכח דאין צריך אזהרה, אלא כך קבלו, שקרבן אין צריך אזהרה.

ובשו"ת רע"א (תניינא קי"ח) הביא שיש אחרונים שכתבו שיש בכך תנאים, שהרי כתבו תוס' ביבמות (ט א) במחלוקת רבי ורבנן מהיכן לומדים חיוב חטאת לכל התורה אם מעבודה זרה או מאחות אשה, אם צריך לאו לחטאת או לא. וכ"כ תוס' בשבועות (יא:).

ואם כן, אף רבי שלמד מאחות אשה לכל החטאות, אין זה הוכחה שצריך לאו, אלא כלל הוא שעל אלו דברים חייבה תורה קרבן שיש בהם לאו וכרת.

ובאור שמח (שם) כתב לחלק בין חטאות שבהם חולקין אם צריך התראה, לאשמות דלכו"ע אין צריך.

16. **הרמב"ם** בשגגות (פ"א ה"ב) כתב הטעם בפסח ומילה דאין מביאין קרבן אלא על מצות לא תעשה.

אך רעק"א דחה דבריהם וביאר סוגיין: דאין הוכחה מדמצינו לאו בכל חייב מיתות, שאין מיתה בלא אזהרה, אלא שכך קבלו חז"ל דאין עונשין אלא אם כן מזהירין. וכן לגבי קרבן, אין

וכתב האור שמח שלא נקט הטעם משום